

Α. με Βρίστη. 338/1916.

ΕΦΗΜΕΡΙΣ

ΤΟΥ ΣΤΡΑΤΟΥ,

ΔΗΟΜΑΧΟΣ.

ΣΤΡΑΤΙΩΤΙΚΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ.

ΦΥΛ. ΔΗ. ΑΘΗΝΑΙ, 30 Ιουλίου 1861. Αριθ. 38.

ΠΕΡΙ
ΔΙΑΣΚΑΦΗΣ ΤΟΥ ΙΣΘΜΟΥ ΤΟΥ ΣΟΥΕΖ.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ.

ΥΠΟ

Α. ΠΡΑΪΔΟΥ.

Ἀρθυπολογοῦ τοῦ Πυροβολικοῦ.

Α΄.

Ἐκ τῶν παλαιωτάτων χρόνων τὰ ἐμπορικὰ συμφέροντα ἐπέ-
στησαν τὴν προσοχὴν τοῦ κόσμου ἐπὶ τῆς ἐνώσεως τῆς Μεσο-
γείου θαλάσσης μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς. Τὸ διαχωρίζον τὰς δύο ταύ-
τας θαλάσσας διάστημα, ὃν τὰ νῦν μήκους 30 λευγῶν, ἦτο
πολὺ μικρότερον κατὰ τὰς ἀρχὰς τῶν ἱστορικῶν χρόνων, καὶ
κατὰ πάσας τὰς πειθανότητας τοῦτο δὲν ὑπῆρχεν ποσῶς κατὰ
τὰς πρώτας ἡλικίας τοῦ κόσμου καὶ οὕτως αἱ δύο θάλασσαί συν-
εγκοινωνοῦν ἐλευθέρως. (*) Ἄλλ' ἀποθέσεις ἄμμου καὶ προσ-

(*) Ἐπὶ τούτου, πλὴν τοῦ Θεβαϊκοῦ νομοῦ, πᾶσαν Αἴγυπτον
εἶναι ἔλος, καὶ αὐτῆς εἶναι οὐδὲν ὑπερέχον τῶν νῦν ἐνεθεο λι-
μνης τῆς Μοίριος ἐόντων, τὴν ἀνάπλους ὑπὸ θαλάττης ἐπὶ τὰ

χώσεις γεννηθείσαι ἐκ τῆς Μεσογείου καὶ Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὑψωσαν βαθμηδὸν τὸν φραγμὸν τὸν διαχωρίζοντα τὴν Αἴγυπτον ἐκ τῆς Ἀσίας. Ὄθεν ἡ ἔνωσις τῶν δύο τούτων θαλασσῶν τῶν καταβρεχουσῶν χώρας γονίμους καὶ εὐγείους ἀπησχόλησεν κατὰ διαφοροὺς ἐποχὰς τοὺς ἡγεμόνας καὶ τοὺς κατακτητὰς τῆς Αἰγύπτου, οἵτινες ἔνεκα τῶν προσδοκουμένων ὠφελειῶν ἐκ τοῦ καταπλακτικοῦ τούτου σχεδίου παλλάκις ἐπειράθησαν νὰ ἐκτελέσωσιν ἔργον τοσοῦτον ἐπωφελὲς εἰς τὰς σχέσεις τῶν λαῶν τοῦ ἡμισφαιρίου μας.

Ἐκ τῆς ἱστορίας εἶναι γνωστὸν ὅτι διώρυξ ἑνοῦσα τὴν Μεσόγειον μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ὑπῆρξεν ἐν Αἰγύπτῳ ἀπέδοκχῆς λίαν ἀρχαίας, ἐκλείψασα ἔνεκα τῆς ἀμελείας τῶν ἐνοικοῦντων βαρβάρων λαῶν. Ἡ διώρυξ αὕτη δὲν ἦτο ἡ φυσικὴ ἔνωσις τῶν δύο θαλασσῶν, τοῦ Νείλου χρησιμεύοντος ἐμμέσως πρὸς τοῦτο· οὕτω διὰ διώρυγος τμηθεῖσθαι μεταξύ τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ τοῦ Νείλου ἐτελεῖτο ἡ συγκοινωνία τῶν δύο ποταμῶν.

Νεχῶς ὁ υἱὸς τοῦ Ψαμμιτίχου ἤρξατο τῆς κατασκευῆς τῆς διώρυγος ταύτης 630 ἔτη π. χ., ἣν ἀπεπεράτωσεν Δαρεῖος ὁ

ἡμερῶν ἐστὶ ἀνά τὸν ποταμόν. Καὶ εὐμοὶ ἐδόκειον λέγειν περὶ τῆς χώρας· δῆλα γὰρ δὴ καὶ μὴ παρακούσαντι ἰδόντι δὲ, ὅτι Αἴγυπτος ἐστὶ Αἰγυπτίοισι ἐπίκτητος τε γῆ καὶ δῶρον τοῦ ποταμοῦ, καὶ τὰ καθύπερθε ἔτι τῆς λίμνης ταύτης μέχρι τριῶν ἡμερῶν πλοῦ. . . . .

Ταύτης ὦν τῆς χώρας τῆς εἰρημένης ἢ πολλῇ κατάπερ οἱ ἱερεῖς ἔλεγον, ἐδόκε καὶ αὐτῶ μοι εἶναι ἐπίκτητος Αἰγυπτίοισι.....
.....Τὰ περὶ Αἴγυπτον ὦν καὶ τοῖσι λέγουσι αὐτὰ πειθόμαι, καὶ αὐτὸς οὕτω γάρτα δοκέω εἶναι, ἰδὼν τε τὴν Αἴγυπτον προκειμένην τῆς ἐχομένης γῆς, κογχυλίᾳ τε φαινόμενα ἐπὶ τοῖσι οὖρεσι καὶ ἄλλην ἐπανθέουσαν.

Ἐκ τῆς δευτέρας τοῦ Ἡροδότ. ἱστοριῶν

Σημ. Μεταφρ.

υἱὸς τοῦ Ἰσπάτου μετὰ τὴν κατάκτησιν τῆς Αἰγύπτου ὑπὸ τῶν Περσῶν. Ὁ Ἡρόδοτος, μάρτυς αὐτόπτης, εἶδεν πεντήκοντα ἔτη μετὰ τὸν Δαρεῖον πλεομένην τὴν διώρυγα ταύτην, ἀρχομένην μὲν ἐκ Βουβαστοῦ ἐπὶ τοῦ Νήλου, καὶ διευθυνομένην πρὸς ἀνατολὰς καὶ ἀκολουθῶς πρὸς νότον λήγουσαν δὲ ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἐν Πατούμῳ. (*) Μετ' ἔπειτα οἱ Πτολεμαῖοι συνετήρησαν καὶ ἐτελειοποίησαν ταύτην. Ὁ Στράβων περιηγούμενος τὴν Αἴγυπτον ὀλίγα ἔτη πρὸ τῆς Γενέσεως τοῦ Χριστοῦ εἶδεν ἐπίσης τὴν διώρυγα πλήρη πλοίων. (**) Ἀκολουθῶς τέλοσοι Ῥωμαῖοι αὐτοκράτορες καὶ πρὸ πάντων ὁ Ἀδρειανὸς ἐξετέλεσεν πρὸς αὐ-

(*) Ὃς (Ψαμμιτίχου Νεκῶς) τῇ διώρυγι ἐπεχείρησε πρῶτος τῇ ἐς τὴν Ἐρυθρὴν θάλασσαν φερούτῃ, τὴν Δαρεῖος ὁ Πέρσης δευτέρα διώρυξ, τῆς μῆκος μὲν ἐστὶ πλοῦς ἡμέραι τέσσαρες εὖρος δὲ ὠρύχθη ὥστε τριήρας δύο πλῶειν ὁμοῦ ἐλαστρευμένας· ἤκται δὲ κατύπερθε ὀλίγον Βουβάστιος πόλιος παρὰ Πάτουμον τὴν Ἀραβίαν πόλιν.

Τὴν ἐπὶ Νεκῶ ὀρύσσοντες Αἰγυπτίῳ ἀπώλοντο δώδεκα μυριάδες. Νεκῶς μὲν νῦν μεταξύ ὀρύστων ἐπαύτατο μαντήϊου ἐμποδίου γενομένου.

Ἐκ τῶν τοῦ Ἡροδότου ἱστοριῶν τῆς δευτέρας.

Σημ. Μεταφρ.

(**) Ἐτμήθη δὲ ἡ διώρυξ κατ' ἀρχὰς μὲν ὑπὸ Σεσώστριος πρὸ τῶν Τρωϊκῶν· οἱ δὲ ὑπὸ Ψαμμιτίχου παιδὸς, ἀρξαμένου μόνον, εἶτ' ἐκλιπόντος τὸν βίον· ὕστερον δὲ ὑπὸ Δαρείου τοῦ πρώτου διαδεξαμένου τὸ ἐξῆς ἔργον. Καὶ οὗτος δὲ δόξη ψευδῆ πληθεὶς ἀφῆκε τὸ ἔργον περὶ τὴν συντέλειαν ἤδη . . . . .

Οἱ μὲν τοὶ Πτολεμαῖοι βασιλεῖς διακόψαντες κλειστὸν ἐποίησαν τὸν Εὐρίπον, ὥστε, ὅτε βούλοιντο, ἐκπλεῖν ἀκωλύτως εἰς τὴν ἔξω Θάλατταν, καὶ πάλιν εἰσπλεῖν.

Στραβ. Γεωγρ. Βιβλ. ΙΖ.

Σημ. Μεταφρ.

ξισιν και τελειοποιήσιν τῆς διώρυγος ἔργα ἄξια λόγου ἄλλ' οἱ Καλιφαι, οἵτινες κατὰ πρῶτον τὴν ἐπεσεύασαν, τὴν ἄφησαν ἐπὶ τέλους νὰ καταστραφῆ, και φαίνεται ὅτι ἔπαυσεν αὐτὴ νὰ πληρῆται ἐντελῶς κατὰ τὸ 775 ἐπὶ τοῦ Καλιφου Ἀμθου-Γκια-φάρ-αλ-Μάνσουρ. Τὴν σήμερον ἐτι ζῶσονται ἔχνη πολυάριθμα και καταφανέστατα τῆς ἀρχαίας ταύτης ναυσιπόρου ὁδοῦ.

Περὶ τὸ μέσον τοῦ 17 αἰῶνος ὁ Λεϊόνισο ἀπεύθυνε τῷ Λουδοβίκῳ ΙΔ' ὑπόμνημα περὶ τῆς ἀποκαταστάσεως τοῦ διά-πλου τοῦ ἐπιτευχθέντος ὑπὸ τοῦ Φαραῶ και καταστραφέντος ἕνεκα τῆς ἀκηδίας τῶν Καλιφῶν. Ἐπὶ ὅκτῳ σχεδὸν ὀλόκληρα ἔτη ὁ Μαρκέσιος Νουάντελ (Nointel) πρέσβυς τῆς Γαλλίας ἐν Κωνσταντινουπόλει μάτην ἐμόχθησεν πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον παρὰ τῇ Ἱψηλῇ Πύλῃ. Κατὰ τὸ 1758 ἐπὶ τοῦ Σουλτάνου Μουσταφᾶ Γ' ὁ βαρῶνος Τὸτ ἔκαμεν νείαν ἀπόπειραν ἄλλὰ κατ' ἐκείνην τὴν ἐποχὴν ἄβυσσος διεχώριζε τὴν Ἀνατολὴν ἐκ τῆς Δύσεως.

Εἰς τὴν Γαλλικὴν δημοκρατίαν ἐναπέκειτο ἡ δόξα νὰ φέρῃ εἰς τὰς βαρβάρους ταύτας χώρας τὰ ἀγαθὰ τοῦ πολιτισμοῦ, και νὰ ἀνεγείρῃ τὴν Αἴγυπτον ἀπὸ ὕπνου προαιωνίου.

Ὁ Ναπολεὼν ὡς ἀφίχθη εἰς Αἴγυπτον ἐπεφόρτισε ἐπιτροπὴν ἐκ μηχανικῶν νὰ ἐξετάσῃ και ἀποφανθῆ ἂν ἦτο δυνατόν νὰ ἀνακαινισθῆ ἡ ἀρχαία ὁδὸς τοῦ ἐσωτερικοῦ διάπλου τοῦ ἄλλοτε ὑπάρξαντος ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ. Ἡ ἐπιτροπὴ ἀπεφάνθη θετικῶς, και ἡ ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐκθεσις τῆς, συνταχθεῖσα παρὰ τοῦ Λεπέρ μηχανικοῦ, ἐνεχειρίσθη τὴν 6 Δεκεμβρίου τοῦ 1800 εἰς τὸν πρῶτον Ἰπатов ἐν Παρισίοις, ἀποτελεῖ δὲ μέρος τῆς μεγάλης συγγραφῆς, ἣτις περιλαμβάνει τὴν συλλογὴν τῶν ἔργων τῶν σοφῶν τῆς ἐκστρατείας τῆς Αἴγυπτου.

Ἀλλὰ τὸ ἔργον τοῦτο περιεῖχεν ἐν μέγιστον σφάλμα, τὸ ὅποιον πολλάκις προσῆψαν εἰς τοὺς μηχανικοὺς τοὺς ἐκτελέσαντας τὰς χωροσταθμικὰς ἐργασίας. Ἐν τῇ ἐκθέσει ταύτῃ πραγματικῶς βεβαιούται, ἐκ παρατηρήσεων ἄλλως καλῶς ἐνεργη-

θαισῶν κατὰ τὸ φαινόμενον, ἡ ἰδέα, και παρὰ τῶν ἀρχαίους ἐπι-κρατήσασα (*), ὅτι ἡ Ἐρυθρὰ θάλασσα εἶναι μετεωροτέρα τῆς Μεσογείου. Κατὰ τοὺς μηχανικοὺς, ὧν τὰς ἐργασίας ἐξέθετεν ὁ Λεπέρ, ἡ ἐπιφάνεια τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καίτοι ἀπεχούσης τῆς Μεσογείου μόνον 30 λεύγας, εἶναι ὑψηλοτέρα ταύτης 9.^η 90^ρ. Τὸ σφάλμα τοῦτο βεβαίως προῆλθεν ἐκ δυτχειριῶν περὶ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν χωροσταθμικῶν ἐργασιῶν γενόμενων ταχέως, ὑπὸ τὴν προστασίαν στρατοῦ μόνον, και πολλάκις ὑπὸ τὸ πῦρ τοῦ ἐχθροῦ. Ἐν τούτοις τὴν γνώμην ταύτην τῆς ἐπιτροπῆς δὲν ἠπλάσθησαν πάντες οἱ τῆς Εὐρώπης Σοφοί. Ὁ ἐπίσημος Λαπλὰς ἀπεφάνθη κατὰ τοῦ ἐκτάκτου τούτου φαινομένου, τὸ ὅποιον αἱ περὶ τοῦ συστήματος τοῦ παντός και τῆς ἰσθμοῦ τῶν θαλασσῶν θεωρεῖται του διεψευδῶν ἐπίσης Ὁ μέγας μαθηματικὸς Φουριέ συνειμερίζεται τὴν γνώμην τοῦ Λαπλὰς, και πολλάκις ἐξέφρασε τοῦτο.

Ἐπὶ τῶν ἡμερῶν μας ἀπεδείχθη δι' ἀκριβεστάτων ἐργασιῶν ὅτι οἱ μεγαλοφυεῖς Λαπλὰς και Φουριέ ὀρθῶς ἀπεφάνθησαν κατὰ τῆς ἐν Αἰγύπτῳ ἐπιτροπῆς τῶν Μηχανικῶν, και οὕτως αἱ ἐπιφάνειαι τῶν δύο θαλασσῶν εἰσὶν ὑψυψεῖς, ἐκτὸς τῆς ἐκ τῶν παλιόροϊων διαφορᾶς.

Ἡ διώρυξ, ἣς τὴν κατασκευὴν ἐπρότεινεν ὁ Λεπέρ, ἦτο ἡ τῶν Φαραῶ και κατὰ τοὺς ὑπολογισμοὺς του ἡ δαπάνη τοῦ ἔργου ἀνέβαινεν εἰς 25 ἕως 30 μόνον ἑκατομμύρια φράγκων ἡ διώρυξ αὕτη ἀρχομένη ἐν Βουδαστῶ ἐπὶ τοῦ Νείλου, και ἐκκλίνουσα πρὸς τὸν ἀνάβρουν παρὰ τὸ Κάϊρον, διευθύνεται διὰ τῆς Ουαδέ-Γουμιλάν (Quadée-Toumilat) πρὸς τὴν λίμνην Timsah, και στρέφουσα πρὸς νότον ἔληγεν ἐν Σουέξ ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

(*) Σημ. Ἐπίσθη γὰρ (ὁ Δαρβίος) μετεωροτέραν εἶναι τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν τῆς Αἰγύπτου και εἰδικιοποίη πῶς ὁ ἰσθμὸς ἐπικλυσθήσεται τῇ θαλάττῃ τὴν Αἴγυπτον. Στραβ. γεωγρ. βιβλ. 12 § 25 Σημ. Με. αφρ.

Οὕτως ἡ διάρυξ αὐτῆ ἦτο καθαρῶς Αἰγυπτιακῆ, χρησιμεύουσα μόνον πρὸς ἔνωσην τοῦ Καίρου μετὰ τοῦ Σουέξ, καὶ τοῦ Νείλου μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, μήκους ἐλαχίστου καὶ πλωτῆ μόνον ὑπὸ μεγάλων φορτηγίδων λέμβων.

Ἡ ἀναχώρησις τοῦ Βονοπάρτου καὶ ὁ θάνατος τοῦ Κλέβερ ἀνίστειλον τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ ἔργου τούτου, καὶ ὅτε ὁ Λεπέρ ἐνεχείρησε τῷ Βονοπάρτῃ ἀναχωροῦντι εἰς Γαλλίαν τὴν ἐκθεσιν τῆς ἐπιτροπῆς. « Τὸ ἔργον εἶναι μέγα, εἶπεν ὁ μέγας ἀνὴρ, βεβαίως ἐγὼ δὲν δύναμαι νὰ τὸ ἐκτελέσω, ἀλλ' ἴσως τὸ Τουρκικὸν κράτος ἡμέραν τινὰ εὔρει τὴν συντήρησίν του καὶ τὸ μεγαλειόν του ἐν τῇ ἐκτελέσει τοῦ ἔργου τούτου. »

Εἰς τὸν Μεχμέτ-Ἄλῃ ἐγένοντο προτάσεις τινὲς περὶ τῆς ἐνώσεως τοῦ Νείλου μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς. Ὁ πρίγκηψ Ματερνιχ, ἐν τοῖς ἄλλοις, τῷ ἀπεύθυνε ὁδηγίας, ὅπως τὸν πείσῃ νὰ ἐπιχειρησθῇ τὴν πραγματοποίησιν τοῦ μεγάλου τούτου σχεδίου, ἀλλὰ δὲν ἐγένοντο δεκταί.

Κατὰ τὸ 1840 ἡ ἀνανέωσις τοῦ Ἀνατολικοῦ ζητήματος καὶ ὁ ἐκ τούτου ἐπικείμενος πόλεμος ἐπέσυρε σπουδαίως τὴν προσοχὴν τῆς Εὐρώπης ἐπὶ τῶν ἐφόρων καὶ ἐκτεταμένων πεδιάδων τῆς Αἰγύπτου, ἀπειλουμένων νὰ κατασταθῶσι θέατρον γενικοῦ Εὐρωπαϊκοῦ πολέμου, ὅθεν κατὰ τὸ 1841 Ἄγγλοι ἀξιωματικοὶ ἐδεβαίωσαν, καὶ τρι μεταχειρισθέντες μέσα ἀτελῆ ὑψομετρικῶν ἐργασιῶν, ὅτι ἡ Αἰγυπτιακὴ ἐπιτροπὴ ἔσφαλεν εἰς τὸν προσδιορισμὸν τοῦ ὕψους τῶν δύο θαλασσῶν.

Κατὰ τὴν αὐτὴν ἐποχὴν δηλ. κατὰ τὸν Φεβρουάριον τοῦ 1841 ὁ Λινὰντ-Βέη (Λινὰν δε-Βελλεφόν), ἀρχιμηχανικὸς τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου, ὅστις πρὸ πολλοῦ ἐνήσχυλετο περὶ τὸ σχέδιον μεγάλης ναυσιπύρου διάρυγος διατεμνούσης τὸν ἰσθμὸν τοῦ Σουέξ, ἐσχημάτισε μετὰ τοῦ Ἄνδερσον, νῦν διευθυντοῦ τῆς Ἀνατολικῆς Χερρόνησίου Ἐταιρίας καὶ τῶν Ἰωάννου καὶ Γεωργίου Γκλιθῶν (John George Gliddon) ἑταιρίαν πρὸς προ-

παρσκευῆν τῆς κατασκευῆς διάρυγος ἀμέσου ἀπὸ Σουέξ εἰς Πηλούσιον, ἀλλ' ἡ πρώτη αὐτῆ ἑταιρία διελύθη.

Κατὰ τὸ 1846 φροντίδι τοῦ Ἄνφαντεν (Enfantin) περιφήμου ἀρχηγοῦ τῆς Σιμωνίου σχολῆς νέα ἑταιρία κατὰ τὸ σχέδιον τοῦ Λινὰν-Βέη ἐσχηματίσθη, τῆς ὁποίας τὰ κύρια μέλη ὑπῆρξαν οἱ Σταφεντῶν, Νεγκρελλ καὶ Παῦλος Ταλαβῶ, ἀπικαλέσθη δ' αὐτῆ, « ἑταιρία τῶν σπουδῶν τῆς τομῆς τοῦ Σουέξ, » καὶ σκοπὸς ταύτης ἦτο ἡ ἐξακριβωσις τῆς ἰδέας του, δηλ. ἂν ἦτο δυνατόν « νὰ πλάσσωσιν ἄλλον Βόσπορον ἐν τῇ ἐρήμῳ τοῦ Σουέξ. »

Ὅθεν ἡ χωροστάθμησις ἤρξατο τὸ 1847 καὶ ἐντελῶς ἀπεπερατώθη ἐξ Εὐρωπαϊῶν καὶ Αἰγυπτίων μηχανικῶν ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Λινὰν-Βέη καὶ Βουρδαλοῦ· αἱ περὶ τὸ ἔδαφος αὐταὶ ἀσχολίαι ἦσαν προκαταρκτικαὶ σχεδίου ἐνώσεως τῶν δύο θαλασσῶν. Κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1847 ὁ Παῦλος Ταλαβῶ ἐδημοσίευσεν τὰς ἀποπερατωθείσας χωροσταθμηκὰς ἐργασίας, καὶ πρῶτος οὕτως ἔσχε τὴν τιμὴν νὰ δημοσιεύσῃ ἐν σπουδαίῳ ὑπομνήματι τὴν ἀλήθειαν, ὅτι αἱ δύο θάλασσαὶ αἱ μέλουσι νὰ ἐνωθῶσιν εἰσὶν ἰσοῦψεῖς μὴ λαμβανομένων ὑπ' ὄψιν τῶν παλιρροῶν.

Ἄλλ' οὐχὶ ὑπὸ ἐπιστημονικὸν μόνον καθαρῶς σκοπὸν ὁ Ταλαβῶ ἐξέτελεσε τὰς ἐργασίας ταύτας· προϋτίθετο ταυτοχρόνως νὰ κατασκευάσῃ διάρυγα κοινωνοῦσαν τὰς δύο θαλάσσας, καὶ πρὸς τοῦτο παρέσχε τὸ ἑαυτοῦ σχέδιον, καθ' ὃ ἡ διάρυξ δὲν ἔληγεν εἰς Πηλούσιον, ἀλλὰ διευθύνετο πρὸς τὸ Καίρον, ὡς ὅλα τὰ προγενέστερα σχέδια, καὶ διὰ τοῦ Νείλου συνεικονῶναι μετὰ τῆς Ἀλεξανδρείας.

Ἐν τούτοις ἡ διάψευσις τῆς ἀκριβείας τῶν ἐργασιῶν 1799 περὶ τοῦ ὕψους τῶν δύο θαλασσῶν ἐπροξένητε μεγάλην ἐντύπωσιν εἰς ὅλον τὸ σοφὸν κόσμον, καὶ ὁ Σαβατιέ, γενικὸς πρῆξενος τῆς Γαλλίας ἐν Αἰγύπτῳ, ὅπως εὐχαριστήτῃ τοῦ ὑπερασπιζομένου τὴν τιμὴν τῆς Αἰγυπτιακῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Βονοπάρτου, ἐζήτησε παρὰ τοῦ ἀντιβασιλέως τῆς Αἰγύπτου νὰ γίνῃ ἐκ νέου ἐξακριβωσις τῆς ἐργασίας, ἥτις, πραγματικῶς γενομένη τὸ

1853 ὑπὸ τὴν διεύθυνσιν τοῦ Λιάν-βέη, ἐθεβαίωσεν ἐντελῶς τὸ ἐπιτυχές ἔργον τοῦ 1847, ἐπειδὴ ὁ Λιάν-βέη εὗρεν μηδαμινὴν διαφορὰν δηλ. 0,18. Οὕτως αἱ δύο θάλασσαί εὐρέθησαν ἰσοϋφεῖς, καὶ ἐπὶ τῆς νέας ταύτης θάσεως, ἔκτοτε θεβαιωθείσης, ἔπρεπε νὰ στηριχθῇ πᾶν μέλλον σχέδιον.

Ἐν τούτοις τὸ σχέδιον τοῦτο, οὐ τὴν ιδέαν συνέλαβεν ὁ Ἄνφαν-τὲν καὶ συνέταξεν ὁ Ταλαβῶ, δὲν ἐπραγματοποιήθη.

Μόλις ἑπτὰ ἔτη ἀργότερα κατὰ τὸ 1854 ὁ Λεσσέψ, ἀρχαῖος γενικὸς προξένος ἐν Καίρῳ, ἀπολάβων τῆς εὐνοίας τῆς οἰκογενείας του πασσαῦ τῆς Αἰγύπτου, καὶ ἰδίως τοῦ Μοχαμέτ-Σαῖδ τοῦ νέου ἀντιβασιλέως, συνέλαβε τὴν ιδέαν τοῦ μεγάλου σχεδίου, ὅπερ πραγματοποιηθήσεται. Περὶ τούτου κατὰ πρῶτον ἐγένετο λόγος ἐν τινι ταξιδεῖω, τὸ ὅποιον ἔκαμεν ὁ Λεσσέψ μετὰ τοῦ νέου ἡγεμόνος ἀπὸ Ἀλεξανδρείας εἰς Καῖρον διὰ τῶν ἐρήμων τῆς Ἀραβίας καὶ ὁ ἀντιβασιλεὺς, κατανοήσας τὰς μεγάλας ὠφελείας τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης, ἐζήτησεν παρὰ τοῦ Λεσσέψ ὑπόμνημα τοῦ ἔργου τούτου.

Τὸ ἐφικτὸν τῆς κατασκευῆς διώρυγος ἐνούσης τὰς δύο θαλάσσας ἦτο ἀναμφισβήτητον, ἐπειδὴ τρίς ἄλλοτε αὕτη ὑπῆρξεν, ἐπὶ τῶν Φαραῶν, ἐπὶ τῶν Πτολεμαίων καὶ ἐπὶ τῶν Καλιφῶν ὅθεν ἡ μόνη δυσκολία τοῦ προβλήματος ἦτο ἡ ἐκλογὴ τῆς ἀμέσου ἢ ἐμμέσου τομῆς.

Καὶ ἡ μὲν ἀμέσος συνίστατο εἰς τὴν διατομὴν τοῦ ἰσθμοῦ διὰ διασκαφῆς σχεδὸν εὐθυγράμμου διευθυνομένης ἀπὸ Νότου πρὸς Βορρᾶν, δηλ. ἀπὸ τοῦ Σουεζ πρὸς τὸ Πηλούσιον.

Ἡ δὲ ἐμμέσος ἀρχομένη ἐκ τοῦ Σουεζ διευθύνετο πρὸς τὸν Νεῖλον καὶ, διερχομένη μέγα μέρος τῆς Αἰγύπτου, ἔληγεν εἰς τὸν λιμένα τῆς Ἀλεξανδρείας.

Ἐκάστη τῶν τομῶν τούτων στηρίζεται ἐπὶ ἰσχυρῶν λόγων, ὅθεν τὸ πρῶτον παρουσιαζόμενον ζήτημα ἦτο νὰ ἀποφανθῇ τίς τῶν δύο τομῶν παρῆχεν ἐνταυτῷ μεγαλειτέρας εὐκολίας περὶ

τὴν ἐκτέλεσιν καὶ πλειώτερα μέσα εἰς τὴν ἀνάπτυξιν καὶ ταχύτητα τοῦ πλοῦ.

Ὡς πρὸς τὰ ἐκ τῆς ἐπιχειρήσεως ταύτης οἰκονομικὰ καὶ ἐμπορικὰ συμφέροντα δυνάμεθα νὰ ἀποφανθῶμεν ὡς ἑξῆς περὶ ὧν τῶν χωρῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς ἀρκτώας Ἀμερικής. « Ἡ μεταξὺ Δύσεως καὶ Ἀνατολῆς ἐμπορικὴ ὁδὸς θέλει συντομευθῆ, ἐπὶ μέσης ἐκτάσεως 5 ἕως 6 χιλιάδων λευγῶν, κατὰ μέσον ὄρον 3 χιλιάδας λεύγας περίπου. »

Οὕτω τὸ δυνατόν τῆς κατασκευῆς, τὸ συμφέρον πάντων τῶν ναυτιλλομένων λαῶν, ἢ πρόοδος τοῦ ἐμπορίου καὶ τοῦ πολιτισμοῦ, ἢ εὐκόλος πρόσκτησις τοῦ πρὸς ἀποπεράτωσιν τοῦ ἔργου ἀναγκαίου κεφαλαίου μετ' ἐπιπελοῦς καὶ πλουσίου κέρδους, τὰ πάντα συνέτρεχον ὅπως καταστήσωσι τὴν διατομὴν τοῦ ἰσθμοῦ τοῦ Σουεζ ἐπιθυμητὴν καὶ εἰς τοὺς δύο κίσμους καὶ τεῦτο πρὸ πάντων ὁ Λεσσέψ προσεπάθησε νὰ καταδείξῃ ἐν τῷ ὑπομνήματί του, ὅπερ ἀπεύθυνεν τῷ Μοχαμέτ Σαῖδ ἀντιβασιλεῖ τῆς Αἰγύπτου τὸ 1854, καὶ ὁ ἡγεμὼν, παραδεχθεὶς τὸ σχέδιον, ἐξέδωτο φερμάνιον τὴν 30 Νοεμβρ. 1854 κοινοποιήθην εἰς τοὺς γενικοὺς προξένους τῶν ξένων δυνάμεων καὶ ὅπερ διὰ τὴν σπουδαιότητά του καταχωρίζομεν ὀλόκληρον.

« Τοῦ ἡμετέρου φίλου Φερδινάνδου Λεσσέψ ἐπιστήσαντος τὴν ἡμετέραν προσοχὴν ἐπὶ τῶν πλεονεκτημάτων, ἅτινα ἤθελεν παρῆξει εἰς τὴν Αἰγύπτου ἢ ἔνωσις τῆς Μεσογείου μετὰ τῆς Ἐρυθρᾶς διὰ διώρυγος πλωτῆς ὑπὸ μεγάλων πλοίων, καὶ καταδείξαντος ἡμῖν τὸ δυνατόν τῆς πρὸς τοῦτο συστάσεως ἐταιρίας ἐκ κεφαλαιούχων ὄλων τῶν ἐθνῶν, παρεδέχθημεν τοὺς ὑποβληθέντας ἡμῖν παρ' αὐτοῦ ὑπολογισμοὺς, καὶ τῷ παρέχομεν διὰ τοῦ παρόντος τὸ ἀποκλειστικὸν δικαίωμα τῆς συστάσεως καὶ διεύθυνσεως παγκοσμίου ἐταιρίας, ὅπως διασκάψῃ καὶ νέμηται διώρυγα μεταξὺ τῶν δύο θαλασσῶν, μετὰ τὸ δικαίωμα νὰ ἐπιχειρηθῇ ἅπαντα τὰ πρὸς τοῦτο ἔργα καὶ τὰς κατασκευὰς, καὶ ἐπὶ τῇ ὑπηρεσίᾳ νὰ ἀποζημιώσῃ προηγουμένως τοὺς ἰδιώτας ἐν περι-

πτώσει ἀπαλλοτριώσεως ὑπὲρ τοῦ δημοσίου, καὶ ταῦτα ἐντὸς τῶν ὁρίων, καὶ ὑπὸ τοὺς ὅρους καὶ ὑποχρεώσεις τὰς διαλαμβανόμενας ἐν τοῖς ἐξῆς ἄρθροις.

Ἄρθρ. 1. Ὁ Κ. Φερδιδάνδης Λεσσέψ θέλει συστήσει ἑταιρίαν ὑπὸ τὸ ὄνομα Παγκόσμιος ἑταιρία τῆς ναυσιπόρου διώρυγος τοῦ Σουέζ, ἧς τῷ παρέχονεν τὴν διεύθυνσιν, διὰ τὴν διασκαφὴν τοῦ Ἰσμοῦ, τὴν κατασκευὴν διώρυγος πλευστῆς ὑπὸ μεγάλων πλείων, τὴν ἀπ' ἀρχῆς κατασκευὴν ἢ τὴν διασκευὴν δύο εὐρυχώρων στομιῶν, τοῦ μὲν ἐπὶ τῆς Μεσογείου, τοῦ δὲ ἐπὶ τῆς Ἐρυθρᾶς καὶ τὴν κατασκευὴν ἐνὸς ἢ δύο λιμένων.

Ἄρθρ. 2. Ὁ Διευθυντῆς τῆς ἑταιρίας θέλει διορίζεσθαι πάντοτε παρὰ τῆς Αἰγυπτιακῆς κυβερνήσεως καὶ ἐκλέγεσθαι ὅσον οἶον τε, ἐκ τῶν μεγαλειτέρων μετόχων τῆς ἑταιρίας.

Ἄρθρ. 3. Ἡ διάρκεια τῆς παραχωρήσεως ἔσεται 99 ἐτῶν ἀπὸ τῆς ἡμέρας τῆς ἀνοίξεως τῆς διώρυγος.

Ἄρθρ. 4. Τὰ ἔργα θέλουσιν ἐκτελεσθῆ ἰδίᾳ δαπάνῃ τῆς ἑταιρίας, θέλουσι δὲ παραχωρηθῆ ταύτῃ δωρεὰν πᾶσαι αἱ τοῦ δημοσίου γαῖαι αἰ ἀναγκαῖαι πρὸς ταῦτα. Τὰ ὀχυρώματα, ἅτινα ἡ κυβέρνησις ἤθελε κρίνει ἀναγκαῖα νὰ κατασκευασθῶσιν, δὲν θέλουσιν ἐπιβαρῦνει τὴν ἑταιρίαν.

Ἄρθρ. 5. Ἡ Αἰγυπτιακὴ κυβέρνησις θέλει λαμβάνει κατ' ἔτος 15 τοῖς 100 ἐκ τῶν καθαρῶν εἰσοδημάτων τῶν καταφαινομένων ἐν τῷ ἐτησίῳ ἰσολογισμῷ τῆς ἑταιρίας, ἐκτὸς τῶν τόκων καὶ μερικῶν κερδῶν τῶν ἀναλογοῦντων εἰς τὰς μετοχὰς, ἃς ἐπιφυλάσσεται νὰ λάβῃ δι' ἑαυτὴν μετὰ τὴν ἐναρξιν τῆς ἐπιγραφῆς τῶν μετόχων, καὶ ἄνευ οὐδεμιᾶς ἐγγυήσεως διὰ τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἐργασιῶν καὶ τῶν ἐπιχειρήσεων τῆς ἑταιρίας. Τὸ ὑπόλοιπον τῶν καθαρῶν εἰσοδημάτων θάλει διανεμηθῆ ὡς ἐξῆς.

75 τοῖς 100 πρὸς ὄφελος τῆς ἑταιρίας.

10 " " " " τῶν καθιδρυτῶν.

Ἄρθρ. 6. Τὰ τέλη τοῦ δικαιώματος τοῦ διάπλου τῆς διώρυγος τοῦ Σουέζ, ὁρισθησόμενα ἐκ συμφώνου παρὰ τοῦ Ἀντιβασιλέως

καὶ τῆς ἑταιρίας καὶ εἰπραττόμενα παρὰ τῶν πρακτόρων ταύτης, θέλουσιν εἶσθαι πάντοτε τὰ αὐτὰ δι' ὅλα τὰ κράτη, καὶ οὐδέποτε ἴδιον προνόμιον θέλει παραχωρηθῆ ἐξαιρετικῶς εἰς τὴν κράτος.

Ἄρθρ. 7. Ἐν περιπτώσει καθ' ἣν ἡ ἑταιρία ἤθελεν ἀποφασίσει νὰ ἐνώσῃ διὰ πλευστῆς διώρυγος τὸν Νεῖλον μετὰ τῆς ἀμέσου καὶ κυρίας διώρυγος τοῦ Ἰσμοῦ, ἢ ἐν περιπτώσει καθὴν ἡ διώρυξ αὕτη τοῦ Ἰσμοῦ τρεφομένη ὑπὸ τῶν ὑδάτων τοῦ Νεῖλου ἤθελεν ἀκολουθῆσει ἔμμεσον διεύθυνσιν, αἱ παρακείμεναι καὶ τὰ νῦν ἀκαλλιεργητοὶ γαῖαι τοῦ δημοσίου θέλουσι παραχωρηθῆ δωρεὰν παρὰ τῆς κυβερνήσεως εἰς τὴν ἑταιρίαν, ὑποχρεουμένη νὰ ἀρδεύῃ καὶ καλλιεργῇ ταύτας ἰδίᾳ δαπάνῃ ἢ φροντίδι.

Ἡ ἑταιρία θέλει νέμεσθαι τὰς γαῖας ταύτας ἄνευ πέλους ἐπὶ δέκα ἔτη ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πλοῦ τῆς διώρυγος· κατὰ δὲ τὰ ὑπόλοιπα 89 ἔτη μέχρι τῆς λήξεως τῆς προθεσμίας τῆς παραχωρήσεως θέλει πληρῶνει τὸ δέκατον εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν κυβέρνησιν· ἀλλὰ μετὰ ταῦτα ὅπως νέμηται τὰς εἰρημένους γαῖας θέλει πληρῶνει εἰς τὴν Αἰγυπτιακὴν κυβέρνησιν τὸν ἐπιβαλλόμενον φόρον εἰς τὰς τῆς αὐτῆς φύσεως γαῖας.

Ἄρθρ. 8. Ὅπως ἀποφύγωμεν πᾶσαν ἀβεβαιότητα ἀφορῶσαν τὰς παραχωρηθησόμενας τῇ ἑταιρίᾳ γαῖας, σχέδιον τοπογραφικόν, συνταχθησόμενον ὑπὸ τοῦ Λινὰν-Βέη ἡμετέρου μηχανικοῦ ἐπιτρόπου παρὰ τῇ ἑταιρίᾳ, θέλει ὀρίσει τὰς παραχωρηθησόμενας ταύτας γαῖας διὰ τὴν κατασκευὴν τῶν καταστημάτων καὶ τὴν τομὴν τῆς πλευστῆς διώρυγος τοῦ Ἰσμοῦ, καὶ τῆς ἐκ τοῦ Νεῖλου ἀρδευτικῆς διώρυγος, ἐπίσης δὲ καὶ τὰς πρὸς καλλιεργεῖαν γαῖας σύμφωνα πρὸς τὸ 7ον ἄρθρον.

Ὅθεν πᾶσα ἐπιχείρησις ἀφορῶσα τὰς παραχωρηθησόμενας ταύτας γαῖας τοῦ δημοσίου ἀπαγορεύεται ἀπὸ τῆς σήμερον, πρὸς δὲ διὰ πᾶσαν ἰδιόκτητον γῆν, ἣν ὁ κάτοχος ἤθελεν ἀργότερα ποτίζει ἐκ τῆς ἀρδευτικῆς διώρυγος τῆς ἑταιρίας, θέλει πληρῶ-

νει δασμόν . . . . . ανά πᾶν φεδδάν (*) καλλιεργούμενον, ἢ δασμόν συνομολογησόμενον φιλικῶς μεταξύ τῆς Αἰγυπτιακῆς κυβερνήσεως καὶ τῆς Ἑταιρίας.

Ἄρθρ. 9 Παραχωρεῖται τέλος τὸ προνόμιον εἰς τὴν Ἑταιρίαν νὰ ἐξάξῃ ἄνευ δασμοῦ ἐκ τῶν μεταλλείων καὶ λατομείων τοῦ δημοσίου ἅπαν τὸ ἀναγκαῖον ὑλικὸν διὰ τὰ ἔργα τῆς διώρυγος καὶ τὰ κατασκευάσματα τὰ ἐξαρτώμενα ἐκ ταύτης, θέλει ἀπολαύει ἐπίσης ἐλευθέρως εἰσαγωγῆς ὄλων τῶν μηχανῶν καὶ τοῦ ὑλικοῦ τοῦ προερχομένου ἐκ τοῦ ἐξωτερικοῦ πρὸς χρῆσιν τῆς παραχωρήσεώς της.

Ἄρθρ. 10. Μετὰ τὴν λήξιν τῆς προθεσμίας τῆς παραχωρήσεως ἡ Αἰγυπτιακὴ Κυβέρνησις θέλει ἀντικαταστήσει τὴν Ἑταιρίαν, θέλει ἀπολαύει ἀνεξαιρέτως ὄλων τῶν δικαιωμάτων ταύτης, καὶ θέλει λάβει κατοχὴν τῆς διώρυγος τοῦ Ἰσθμοῦ, καὶ τῶν ἐκ ταύτης ἐξαρτωμένων καταστημάτων· δι' ἀμοιβῆς δὲ φιλικῆς συμβάσεως, ἢ διὰ διαιτήσεως, θέλει ὀρισθῆ ἢ ὀφειλομένη τῇ ἑταιρίᾳ ἀποζημίωσις διὰ τὴν ἐγκατάληψιν τοῦ ὑλικοῦ καὶ τῶν κινητῶν ἀτικειμένων.

Ἄρθρ. 11. Τὸ καταστατικὸν τῆς Ἑταιρίας θέλει υποβληθῆ ἡμῖν ἀργότερα, καὶ θέλει περιβληθῆ μετ' ἐπιφυλάκων ἡμῶν. Αἱ τροποποιήσεις, αἵτινες τυχὸν ἤθελον γίνεαι εἰς τὸ μέλλον, πρέπει προηγουμένως νὰ ἐπικυρωθῶσιν παρ' ἡμῶν. Τὸ καταστατικὸν τοῦτο θέλει φέρει τὰ ὀνόματα τῶν θεμελιωτῶν, ὧν ἐπιφυλακτικῶς νὰ ἐγκρίνωμεν τὸν κατάλογον.

Ἐν τῷ καταλόγῳ τούτῳ θέλουσιν ἀναφέρεσθαι τὰ ὀνόματα ἐκαίμων, οἷτινες, εἴτε ἔργῳ, εἴτε σπουδῇ, εἴτε φροντίδι, εἴτε δαπάνῃ, συνετέλεσαν εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τοῦ μεγάλου ἔργου τῆς διορύξεως τοῦ Ἰσθμοῦ.

Ἄρθρ. 12. Ἰπποσώμεθα τέλος τὴν ἐθελοκαλὸν καὶ εἰλικρινῆ

(*) Τὸ Αἰγυπτιακὸν φεδδάν ἰσοδυναμεῖ περίπου μετ' 5 Βασιλ. Στρεμ. ἕκαστο δὲ Βασ. Στρεμ. εἶναι ἴσον μετ' 1000 τετραγ. μέτρα.

σύμπραξιν ἡμῶν τε καὶ τῶν ἡμετέρων ὑπαλλήλων τῆς Αἰγύπτου ὅπως εὐκολύνωμεν τὴν ἐκτέλεσιν τῶν προρρηθέντων. »

Ἐν Καῖρῳ τὴν 30 Νοεμβρίου 1854.

Τὸ φερμάνιον τοῦτο ἐπρὸξένησεν ἐν Εὐρώπῃ μεγίστην ἐντύπωσιν. Ἐνθουσιωδῶς ἀπεδείχθησαν τὴν ἀγγελίαν τῆς προσεχούς ἐκτελέσεως ἔργου, ὅπερ τὰ παγκόσμια συμφέροντα πρὸ αἰώνων ἀπῆλθον.

Ὁ Λεσσέψ ἠσχολήθη παρευθὺς νὰ υποβάλῃ εἰς σπουδὰς ἐπιστημονικὰς τὰ σχέδια, ἅτινα ἤθελον υποβληθῆ περὶ τῆς διατομῆς τοῦ Ἰσθμοῦ. Καὶ κατὰ πρῶτον, ὡς ἀνωτέρω εἶπομεν, ἔπρεπε νὰ γίνῃ ἡ ἐκλογή μεταξύ τῶν δύο χαραξέων δηλ. τῆς ἀμμέσου καὶ τῆς ἐμμέσου· πρὸς τοῦτο ὁ Λεσσέψ ἀπετάθη πρὸς τοὺς σοφωτέρους μηχανικοὺς τῆς Εὐρώπης, οὓς προσεκάλεσε νὰ σχηματίσωσι ἐπιτροπὴν, ἣτις, μεταβαίνουσα ἐπὶ τόπου, ὤφειλε νὰ ἐξακριβώσῃ τὰς προτάσεις τῶν Λινὰν-Βέη καὶ Μουγέλ-Βέη, καὶ νὰ ἀποφανθῆ ὀριστικῶς περὶ τῆς καταλληλοτέρας χαραξέως.

Ὅθεν ὁ Λεσσέψ ἀπετάθη εἰς ὅλα τὰ ἔθνη τὰ μᾶλλον πεφυτισμένα ὁμολογουμένως εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ὑδραυλικῶν ἔργων. Οὕτω ἡ Ἀγγλία τῷ πρόσεχε τοὺς Ράνδελ καὶ Mac Clean ἐπιστήμους μηχανικοὺς καὶ τὸν Μανθὺ γραμματέα τοῦ κύκλου τῶν πολιτικῶν μηχανικῶν τοῦ Λονδίνου, πρὸς δὲ καὶ τὸν Ἄρρι Χέβετ ἀποθανόντα πρὸ τῆς συστάσεως τῆς ἐπιτροπῆς. Ἡ Αὐστρία τὸν Νεργέλλι· σύμβουλον τῆς Αὐλῆς παρὰ τῷ Ἰπουργεῖῳ τοῦ ἐμπυρίου καὶ γενικῶν ἐπιθεωρητῆν τῶν σιδηροδρόμων. Τὸ Πιεμόντιον τὸν Παλαιοκάπα ὑπουργὸν τῶν δημοσίων ἔργων ἐν Τουρίνῳ. Ἡ Ὀλλανδία τὸν Κορνὰδ ἀρχιμηχανικὸν τοῦ Βάτερ Στατ. Ἡ Πρωσσία τὸν Λάντς διευθυντῆν τῶν ἔργων τοῦ Βιστούλα. Ἡ Ἰσπανία τὸν Δὸν Σουπνάνον Σεγοῦνδο Μόντε-Σινο γενικῶν διευθυντῆν τῶν δημοσίων ἔργων ἐν Μαδρίτῃ. Ἡ Γαλλία τέλος τὸν Ρενώ γενικῶν ἐπιθεωρητῆν καὶ μέλος τοῦ γενικοῦ συμβουλίου τῶν γεφυροδοποιῶν, καὶ τὸν Λικσὸν ὑδρογράφον τοῦ Ναυτικοῦ. Ὅθεν

ἐπιτροπή οὕτω κατηρτισμένη ἐξ ἐπισήμων καὶ σοφῶν ἀνδρῶν ἦνωνεν ἐν ἑαυτῇ ὅλας τὰς ἀναγκαίας εἰδικότητας.

Ἡ ἐπιτροπή αὕτη συνήλθεν εἰς Παρισίους τὴν 30 καὶ 31 Ὀκτωβρίου τοῦ 1855, τὸν Ράνδελ ἀντιπροσώπευεν ὁ υἱὸς τοῦ Παύλου, παρῆσαν δὲ οἱ μνησθέντες Λισάν-Βέη καὶ Μουγέλ Βέη μετὰ τοῦ Λεσσέψ, τοῦ ἀξιοτίμου Ζιγάρ καὶ τοῦ Βαρθελεμὸ Σαιντ-Ἰλέρ.

Εἰς τὰς δύο ταύτας συνεδριάσεις ἀπεφασίσθη νὰ ἀναχωρήσῃ ἡ ἀλλοδαπὴ ἐπιτροπή εἰς Αἴγυπτον τὴν 8 Νοεμβρίου, καὶ πρὸς τοῦτο ὤρισαν τὴν Μασσαλίαν τόπον συνεντεύξεως· οὕτω τὴν 8 Νοεμβρίου τοῦ 1855 ἡ ἐπιτροπή ἀνεχώρησεν, ἀφίχθαισα δὲ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἤρξατο τῶν ἐργασιῶν τῆς παρευθῆς, καὶ ἀσχολουμένη εἰς τὴν ὀριστικὴν σπουδὴν τοῦ σχεδίου, ἐξέτασε τὴν φύσιν τῆς χώρας, ἔκαμε γεωδαισιακὰς, ὑδρογραφικὰς, χωροσταθμικὰς καὶ ὑψοβαρομετρικὰς ἐργασίας, ἀνεγνώρισε τὰ παράλια, ἐσπούδασε γεωλογικῶς τὸ ἔδαφος κ.τ.λ.

Ἐνταῦθα θέλομεν ἐκθέσει ἐν συντόμῳ τὰς κυρίας ἐργασίας τῆς ἐπιτροπῆς.

Ἄμα ἀφίχθαισα ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἡ ἀλλοδαπὴ ἐπιτροπή, ἣτις ἐξελέξατο πρόεδρον τὸν Κορνὸδ, καὶ γραμματεῖα τὸν Λεσσόν, ἐξέτασεν ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας τὸν ὄρμον καὶ τὰ περίχωρα τῆς πόλεως ταύτης· τὴν 23 ὑπεδέχθη τὴν ἐπιτροπὴν ἐπὶ τῶν προχωμάτων τοῦ Νείλου Ἀντιβασιλεὺς Μαχαμέτ-Σαΐδ, ὅστις δὲν ἐπαύσατο παρέχων αὐτοῖς δείγματα εὐμενείας, ὅπως δείξῃ εἰς τὸν σπουδαῖον κόσμον, ὅτι ἐνδ' ἀφέρετο πολὺ εἰς τὰ ἔργα τῆς ἐπιτροπῆς.

Μετὰ ταῦτα μετέβη κατὰ πρῶτον ἡ ἐπιτροπή εἰς τὴν Ἄνω Αἴγυπτον, ὅπως σπουδάσῃ ἐπὶ τοῦ ποταμοῦ Νείλου διάφορα ζητήματα ἀναφερόμενα εἰς τὴν διόρυξιν τοῦ Ἰσθμοῦ ἰδίως, ἢ εἰς τὸς μελετωμένους παρὰ τοῦ Ἀντιβασιλεὺς ὑδραυλικὰς ἐργασίας πρὸς ἄρδουσιν τῆς Αἰγύπτου, ἐπανακάμψασα δὲ ἐκ ταύτης τῆς ἐκδρομῆς τὴν 12 Δεκεμβρίου ἀνεχώρησε τὴν 15 ἐκ τοῦ Σουέζ, ὅπου ἀφίχθη τὴν πρωΐαν τῆς 16.

Ἡ ἐπιτροπή ἐνέτριψε πέντε ἡμέρας σπουδάζουσα τὸν ὄρμον

τοῦ Σουέζ, ἐξέτασε τοὺς ἀνέμους, τὰ ὕδατα, τὰς παλιρροίας καὶ τὰ ρεύματα, καὶ εὔρε τὸν ὄρμον ἐξαιρετὸν μετὰ τὰς ἐκτελεσθείσας δὲ ὑδρογραφικὰς ἐργασίας ἀνεγνώρισεν ὅτι τὰ διὰ τὸν σχηματισμὸν τοῦ στομίου τῆς διώρυγος παραχώματα ἐπρεπε νὰ γίνωσι μήκους 16,000 μέτρων κατὰ μέγιστον ὄρον.

Τὴν 21 Δεκεμβρίου ἡ ἐπιτροπή ἤρξατο τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ Ἰσθμοῦ ἀπὸ Σουέζ μέχρι Πηλουσίου, διαρκεσάσης 10 ἡμέρας· ἐξέτασεν ὅλα τὰ πρὸ ἐνὸς ἔτους διασκαφέντα ὀρύγματα, καὶ οὕτως ἀνεγνώρισεν τὴν γεωλογικὴν σύστασιν τοῦ Ἰσθμοῦ ἐπὶ τῆς σκοπούμενης χαράξεως τῆς διώρυγος· τὰ ὀρύγματα ταῦτα, περιλαμβανομένων καὶ τῶν ἐν ταῖς ἀκταῖς τῆς Μεσογείου καὶ τῆς Ἐρυθρᾶς, εἰσὶν 19 τὸν ἀριθμὸν.

Κατὰ τὰς δύο πρώτας ἡμέρας τῆς ἐκδρομῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ ἡ ἐπιτροπή ἠκολούθησε τὴν κοίτην τῆς ἀρχαίας διώρυγος τῶν Φαραῶ, ἣς τὰ ἀνδhra σώζονται εἰσέτι εἰς τινὰ μέρη ἔχοντα ὕψος 25 ποδῶν καὶ διάμεσον πλατος 40—50 μέτρων· τὴν 23 ἦτο ἐπὶ τῆς χώρας τῆς καλουμένης Σεϊκ-Ἐνδὲκ ἐπὶ τῶν ὄχθων τῆς λίμνης Τιμσάκ, διευθυνθεῖσα δ' ἀκολούθως πρὸς ἀνατολὰς τῆς Οὐαδὲ-Τουμιλᾶ, ἐξέτασε τὴν κοιλάδα, δι' ἣς θέλει κατασκευασθῆ διώρυξ ὕδατος γλυκέως, ἣτις ἐκ τοῦ Καίρου θὰ διευθύνεται εἰς τὸν λιμένα Τιμσάκ, καὶ ἐκεῖθεν διακλαδιζομένη εἰς δύο βραχίονας θέλει διευθύνεσθαι εἰς Σουέζ καὶ Πηλούσιον· ἀνευρε δὲ ἐν τῇ χώρᾳ ταύτῃ τὰ ἴχνη τῆς διώρυγος τοῦ Νεχώ· τὴν 25 Δεκεμβρίου ἐστάθμευσεν ἐπὶ τῶν ἐρειπίων τῆς πόλεως, ἣν ἡ Γραφὴ ὀνομάζει Ράμσε· οἱ δὲ ἀρχαῖοι Ἕλληνες Πόλιν Ἠρώων· τὴν 28 Δεκεμβρίου ἡ ἐπιτροπή ἔφθασεν εἰς Πηλούσιον καὶ εἰς τὰ παράλια τῆς Μεσογείου.

Ἡ ἐξέτασις αὕτη τοῦ Ἰσθμοῦ ἀπέδειξεν ὅτι ἡ διασκαφὴ τῆς μελλούσης διώρυγος οὐδεμίαν οὐσιώδη δυσκολίαν παρεῖχεν· τὸ ἔδαφος ὃν πανταχοῦ καλὸν εἶναι ἐν ταύτῳ πανταχοῦ ὀμαλώτατον· ἐν τούτοις ἐκ τῶν χωροσταθμικῶν ἐργασιῶν ἐδείχθη ὅτι ὑπάρχουσι μεταξύ μεγάλων διαλειμμάτων κυμάνσεις τοῦ ἔδα-

φοις διαφεύγουσαι τὴν ὄρασιν· καὶ ὅτε μὲν τὸ ἔδαφος κατέρχεται κάτω τῆς ἐπιφανείας τῶν δύο θαλασσῶν, ὅτε δὲ ἀνυψοῦται ὀλίγον ἄνω, ταύτης· τὸ ἐπικείμενον σημεῖον εὐρίσκεται εἰς Ἐλ-γίς εἰς τὸ κατώφλιον τοῦ Σερασίου, ὅπου ἐπὶ ἐκτάσεως λίαν μικρᾶς τὰ ἐκχώματα δυνατὸν νὰ λάβωσι βάθη 14—15 μέτρων· ἀλλὰ τοιοῦτον ἔργον εἶναι μηδαμινόν, καὶ ἐπειδὴ τὸ ἔδαφος εἶναι ἐν γένει ἀρκετὰ συμπαγές, αἱ φυσικαὶ κλίσεις τῶν χωμάτων θέλουσι παρέχει ἐντελῆ στερεότητα. Αἱ ἀναφερόμεναι ἐκτάσεις κινητῆς ἄμμου, οἵτινες τοσοῦτον κατέπληξαν καὶ ἀπεδηλίασαν τοὺς πάντας, δὲν ὑπάρχουσιν, ἢ ἂν ὑπάρχωσιν ἢ ἐνέργειά των εἶναι τοσοῦτον ἀσθενής, ὥστε ποσῶς δὲν δύνανται νὰ παρέξωσιν δυσχερείας εἰς τὴν ἐκτέλεσιν τῶν ἔργων.

Ἐν ζήτημα, ὅπερ σπουδαίως ἀπησχόλει τὴν Ἐπιτροπὴν πρὸ τῆς ἐρεῦνης τῶν τόπων, ἦτο ἡ κατασκευὴ λιμένος ἐπὶ τῆς Μεσογείου· σοβαραὶ συζητήσεις εἶχον ἐγερθῆ κατὰ τῆς διασκαφῆς λιμένος ἐπὶ τῆς Πηλουσίου ἀκτῆς. Ἄλλ' ἡ ἐξέτασις τῶν τόπων ἀπεκάλυψε οὐσιώδη ἀλήθειαν, εὐνοϊάν τινα ἀληθῶς, οὕτως εἰπεῖν, τῆς φύσεως πρὸς πραγματοποίησιν τοῦ θαυμασίου τούτου ἔργου· περὶ τὸ μέσον δηλ. τοῦ Ἰσθμοῦ ὑπάρχει ἀπέραντος ἔκχωσις καλουμένη Λίμνη Τιμσάχ, καὶ ἥτις θέλει χρησιμεύσει ὡς λιμὴν τῆς διώρυγος.

Ἐν τῇ λεκάνῃ τῆς λίμνης Τιμσάχ, ἥτις κοινωνεὶ φύσει μετὰ τοῦ Νείλου διὰ τῆς Ὀδαδὲ τοῦ Τουμιλάχ, εἶναι δυνατὸν πραγματικῶς νὰ κατασκευασθῇ λιμὴν ἐσωτερικὸς, ὅσον οἷόν τε εὐρύχωρος, ἐπειδὴ ἡ λεκάνη αὕτη ἔχει τὴν ἑκτασιν περίπου τοῦ ὄρμου τοῦ Τουλῶν. Ὁ λιμναῖος οὗτος λιμὴν θέλει χρησιμεύσει ὡς σημεῖον ἐφοδιάσεως τῶν πλοίων, πρὸς δὲ θέλει ἐνώσει τὴν μεγάλην ναυσιπόρον διώρυγα μετὰ τὰς λοιπὰς χώρας τῆς Αἰγύπτου, τὸ Κάϊρον τὸ Δέλτα τὴν Ἀλεξάνδρειαν. κ.τ.λ.

Τὴν 28 Δεκεμβρίου ἡ Ἐπιτροπὴ ἤρξατο τῆς ἀναγνωρίσεως τοῦ Πηλουσιακοῦ ὄρμου, ὅπου μείνασα, μέχρι τῆς 31, ἐπέβη τῆς
(ἀκολουθεῖ)

